Poštnina plačana v gotovini. Ljubljana, 23. marca 1939. — Leto XII. — Št. 13.

Delavska PRAVICA

GLASILO KRŠČANSKEGA DELOVNEGA LJUDSTVA

Čas in ideja

Napadi, laži in demagogija, s katero so zadnja leta tako blatili razni kratkovidni ljudje našo Jugoslovansko strokovno zvezo, dobivajo vsak dan lepšo sliko.

Koliko papirja in okrožnic se je natiskalo proti nam, tečaji in sestanki so se prirejali, na katerih se je dopovedovalo, kakšna pošast je JSZ, da ima zvezo z Moskvo, da so uporniki in ne vem kaj še vse! Vsak smrkovec na cesti nam je smel izpraševati vest, koliko smo krščanski. Kar pojdi na deželo ali pa v kako najbolj oddaljeno kmečko naselje ter vprašaj, če jim je kaj znanega o JSZ, dobil boš odgovor, kakršnega ne boš pričakoval. Ljudje, katerim je lastna korist več, kot pa kako krščansko delavsko gibanje, so pač s primerno propagando tudi to poskrbeli. Vsak dan postaja ta igra bolj žalostna za slovenskega delavca in čas bi že bil za bolj resno delo.

Od dneva, ko se je ustanovila proti nam ZZD, se nismo o njenih potih čisto nič zmotili. Vedeli smo, da se ni ustanovila zaradi potrebe, ne zaradi papeških okrožnic, pač pa nekim ljudem v čisto njihove namene. Vso tragiko tega igračkanja pa ne bodo občutili kaki uradniki OUZD, pač pa samo naš delavec. In skrajni čas bi že bil, da se vsi taki ljudje odstranijo iz delavskega gibanja, da bo sam delavec nosil zastopno legitimacijo, ker tudi tu naj velja načelo: **Delavske organizacije delavcem!**

Ako naletiš slučajno na kakega simpatizerja »modernega« gibanja, ti bo iz debatne zagate takoj našel odgovor: »Je pač čas tak« — »treba je biti pač stvaren in iti s časom«, ali pa ti bo začel pripovedovati o kakem večjem in manjšem zlu. To je morala današnjih dni, katera je pa kaj čudna.

Čas je tak — seveda, če je eden slab, moramo biti pač tudi mi taki. Treba je biti pač stvaren — seveda, pojdimo za časom, za poganstvom, in kar bo še čas prinesel. Kaj ideje, kaj petinštiridesetletni preizkušeni programi, to ni moderno...!

Dovolj je slepomišenja! Naše ideje, katere so zgrajene na temelju papeških okrožnic, se ne dajo in ne morejo obračati po času in vetru. Ravno tako ni naš veliki učitelj J. Ev. Krek pred 45 leti ustanovil našo organizacijo zaradi mode, ampak zaradi potrebe v smislu »Rerum novarum«. In to dediščino smo dolžni varovati ter jo bomo ohranil poznejšim rodovom. Naša ideja niso bili strokovni tajniki in tudi ne načelstvo, ampak je nekaj vzvišenejšega, katere moč črpamo iz Golgote. Borba proti nam je kaj nesmiselna, ker je življenje treba usmerjati, da bo teklo po tirih ideje, **nikdar pa dopustiti, da bo čas usmerjal življenje.**

Praktično rečeno: Ob priliki kongresa Jugorasa v Belgradu dne 26. aprila lanskega leta je ob priliki izročitve zastave izjavil njih predsednik: »Ta naša zastava mora iti od zmage do zmage. **Naj padajo glave,** mi zastave ne bomo zapustili. Danes prisegamo..« Na tem kongresu je bil navzoč tudi predsednik Zveze združenih delavcev Preželj France ter je v imenu ZZD med drugim tudi izjavil: »Zato nam je vaša organizacija še bližja, ker nas oklepajo isti smotri in cilji... Vaši uspehi so tudi naši uspehi...« In resolucija in sklepi na tem zborovanju so bili odločno proti navodilu papeške okrožnice, katera pripoznava pravico do svobodnega delavskega združevanja. Torej nikake legitimacije v tem pogledu! Da bo pa slika lepša, napiše »Slovenski delavec« dne 18. februarja t. l. (Pij XI., socialni knez miru): »Mi si ob tej priliki ne moremo kaj, da ne bi poudarili, da se smatramo srečne, da smo pri nas vprav mi prvi stvarno razumeli to socialno okrožnico miru in sloge in začeli borbo za njeno zmago med našim narodom.« Čudna je vsa ta ideologija, katero pa objektiven in pošten človek ne more razumeti. Danes sem bel, jutri zelen, potem šekast itd., kakršni so pač ljudje, s katerimi občuješ in hodiš. Kaj značaji in ideje, samo da se rinemo naprej!

Krščansko delavstvo je s težkim srcem ter zavedajoč se položaja, gledalo to neenako borbo proti nam, od katere bo brez dvoma imel koristi samo — tretji...

Mi iz naših src ne moremo iztrgati našega J. E. Kreka, ne moremo pljuniti na naše 45 letno delovanje, oziroma zažgati vso Krekovo ideologijo ter iti s časom.

Ostati hočemo še nadalje na naši poti, kjer ne bomo klicali, »da naj padajo glave« in »vaši uspehi so naši uspehi«, pač pa **naj raste iz ljubezni in pravice** naša Jugoslovanska strokovna zveza, v lepše čase in lepšo prihodnost!

Top.

Kriza sindikalizma

Nekam čuden naslov, kaj ne? Da bi poleg gospodarske in raznih drugih kriz, kakor jih danes moderno imenujemo, v to zašle tudi delavske strokovne organizacije. Pa je vendar na tem precej resnice. Le poglejmo to stvar nekoliko pobliže.

Po svetovni vojni so svobodne delavske strokovne organizacije vseh smeri imele velikansko polje dela, katerega so se več ali manj lotile in ga obdelovale z veliko vnemo. Pri tem delu pa niso zadosti skrbele za res strokovno ali gospodarsko vzgojo delavstva. Tekmovali so le v tem, kdo bo delavstvu znal več obljubiti in ga na ta način pritegnil v svoj krog. Nesporno je seveda, da se je v tem času veliko naredilo. Tako v pogledu socialno politične zakonodaje, kakor tudi gmotnega izboljšanja delavskega položaja. Vse to delo pa je bilo več ali manj izvršeno samo na pol. Tega so bile strokovne organizacije le deloma krive.

Delavske strokovne organizacije so se za dosego svojih namenov posluževale tudi političnih strank. Na ta način je nastalo neko sodelovanje, ki pa je bilo različno. Po učinkih, ki jih moremo danes presojati, je šlo to sodelovanje v dveh smereh.

V zahodni Evropi so si na primer delavske strokovne organizacije znale ustvariti položaj res svobodnih delavskih organizacij, ki so bile popolnoma neodvisne od raznih političnih strank in struj. Še več! One so skupno z ostalimi stanovskimi strokovnimi organizacijami dobile premoč nad političnimi strankami in jim tako le te dajale direktive in smer posebno v gospodarski politiki.

Ker so se na ta način zbirali okrog vodstva oz. so imeli na to vodstvo gospodarske politike premoč in odločilni vpliv ljudje širokega obzorja in velikih gospodarskih sposobnosti, ne pa zgolj politični konjunkturisti, je razumljivo, da se je tudi vse življenje uravnavalo in vodilo po potrebah ljudstva. Zato tudi tu ne opažamo kakih težjih socialnih ali gospodarskih pretresov. To velja predvsem za Švico, Luksemburg, Holandsko in Belgijo. Do zadnjega časa bi mogli k njim šteti tudi Francijo. Težki pretresi, katere sedaj preživlja Francija, ne izvirajo iz prevelikih zahtev delavstva, kakor nekateri listi hočejo dokazati, pač pa so to povzročili kapitalisti, ki so, čim so čutili, da bo treba nekaj več dohodkov žrtvovati, spravili svoj denar na varno v zamejstvo.

V srednji Evropi, kamor spadamo tudi mi, pa ta sindikalna vzgoja in zavest ni bila taka, da bi moglo delavstvo in drugi stanovi, razen kapitalističnih (pri nas Zveza industrijcev) ustvariti to, kar se je v tem pogledu ustvarilo na zahodu. Tu so bile delavske strokovne organizacije, ki so morda na videz po svojem delu in članstvu strokovne organizacije zahodnih držav celo prekašale, vendar le niso bile nikoli tako svobodne in nadstrankarske, da bi dobile kak večji vpliv na gospodarstvo in državno politiko.

Na zahodu je bila in je vzgoja povsem strokovno-gospodarska, seveda potem tudi delo, v srednji Evropi pa zgolj politična in je seveda iz tega nujno sledilo, da se je vse sukalo le okrog političnih voditeljev, oziroma političnih strank.

Na videz, so sicer bile delavske strokovne organizacije, tako krščanske kakor marksistične smeri, popolnoma svobodne — na videz pravimo, drugače pa so bile odvisne od svojih političnih strank in so jim tudi pridno služile.

Kakor pri nas, tako je bilo v tem pogledu tudi marsikje drugod. Politična stranka ene ali druge smeri je hotela imeti v politiki, gospodarstvu, kulturi in sploh na vseh področjih svojo prvo, zadnjo in odločilno besedo.

V političnih strankah pa se navadno zbirajo ljudje, ki so zgolj samo politiki, zato tudi presojajo in rešujejo vsa vprašanja le s strankarsko političnih pogledov. Taka politika pa sčasoma postane sama po sebi odmaknjena od ljudstva in njegovih potreb. Kdor kaj pogodrnja, je rušilec te skupnosti, kateri služi stranka, in ako je stranka celo na vodstvu države, seveda tisti tudi ruši njeno avtoriteto in ugled in ga je zato treba narediti kolikor mogoče neškodljivega.

Popolnoma razumljivo, da so tu bile najbolj nezadovoljne delavske strokovne organizacije. Zato se je tudi skušalo njih vpliv in delo zmanjšati na minimum. Delavstvu se je dokazovalo, da more svoja vprašanja reševati edino v okviru velike in močne politične stranke.

Ta miselnost je postala usodna ne samo za delavske strokovne organizacije, marveč za cele narode in države same.

Pod geslom strankarsko politične discipline so morali zastopniki delavstva glasovati za razna pooblastila, ki so, kakor se je pozneje izkazalo, bila samo pretveza, da je nekdo dobil popoln vpliv in državno oblast, nato pa vse to kot nepotrebni balast razpustil. Drugje so zopet žrtvovali svobodne delavske strokovne organizacije na ljubo politični stranki, da bi tako ustvarili državno strokovno organizacijo in si vsaj za nekaj časa še ohranili vpliv in oblast. Tako gre to svojo pot dalje na vseh področjih javnega in gospodarskega udejstvovanja.

Posledice: popolno uničenje ne samo delavskega strokovnega gibanja, marveč tudi strankarsko političnega življenja v okvirih, katerih smo bili vajeni.

Tako se godi vsem in povsod, kjer so vladali in vodili zgolj politiki, ne pa pravi in resnični predstavniki delovnih stanov. Težke napake, katerih bremena mora seveda nositi ljudstvo.

Zato nikakor ni dovolj, da ob vsaki priliki poudarjamo svobodo in neodvisnost delavskih strokovnih organizacij od političnih strank, marveč je treba delavstvo tudi v tej smeri pravilno vzgajati. Ne mislimo tu zagovarjati razrednega boja; ravno narobe. Gotovo je najbolj zdravo, da si posamezni stanovi izberejo svoje voditelje iz lastnih vrst, pa naj bodo to delavci, gospodarstveniki, obrtniki, trgovci in drugi, kot pa da nekdo diktira od zgoraj navzdol.

Kadar bo prišlo do takih organizacij, tedaj bo tudi politično življenje in delo teklo popolnoma drugače, kot doslej. Vsak stan bo poslal k temu delu svoje najboljše ljudi. Od teh ljudi, pa bo vsak stan tudi lahko zahteval pošteno delo; če ga ne bodo vršili, jih bo zamenjal. Danes pa so vsake zamenjave nemogoče. Če je kdo še bolj nesposoben, ga varuje strankina avtoriteta in vsi drugi morajo ponižno služiti.

Najbolj važno pri vsem pa je to: zdrav razvoj in napredek vsake države je mogoč le tam in tedaj, če odločajo v državni politiki res gospodarstveniki, ne pa »dnevni politiki«. Takih sposobnih gospodarstvenikov pa imamo danes dovolj tudi med delavstvom.

J. R.

Proglas
akademikov Aleksadrove univerze v Ljubljani

Težak svetovno politični položaj, v katerem se je čez noč znašel ves svet, posebno mali narodi, nas je združil v **enoten akademski narodni blok,** da s tem dokažemo svojo neomajno narodno in državno zavest.

Združeni akademiki Aleksandrove univerze stojimo na stališču, da je edino močna, na podlagi enakosti narodnih pravic Slovencev, Hrvatov in Srbov urejena Jugoslavija izključni okvir, v katerem moremo in hočemo živeti svoje narodno in državno življenje.

V tem trenutku združena slovenska akademska mladina Aleksandrove univerze slovesno izjavlja, da se v interesu narodne solidarnosti odreka vsem medsebojnim trenjem.

V Ljubljani, 16. marca 1939.

SKAD Danica — JNAK Edinstvo — JNAD Jugoslavija — AKD Kladivo — DSKA Savica — Slovenski klub — AK Straža — SKAD Zarja.

Ne pohujšujmo se nad slabotnimi ljudmi, ki se boje boja; za zgled si vzemimo močne in odločne, ki se ne boje ničesar!

Strokovna poročila

Pripombe k nekaterim pooblastilom ministrstva za socialno politiko

V zadnji številki »Delavske pravice« smo priobčili tudi pooblastila ministrstva za socialno politiko, ki se tičejo delavstva. Če smo pošteni, moramo povedati, da nismo zadovoljni z njimi. Pri nekaterih bi želeli več jasnosti, pri drugih pa izpremembo prav od temelja.

I.

Ekonomski socialni institut

Njegov delokrog spada k bistvenemu delu ministrstva za socialno politiko. Toda 20 let je bilo treba čakati na njegovo ustanovitev. Ideja socialnega ekonomskega instituta je prišla prav za prav iz Ljubljane, kjer so ustanovili ta institut že pred nekaj leti. Vemo pa, da ni našel prijateljskega sprejema, saj je ministrstvo za socialno politiko črtalo subvencijo Delavske zbornice v Ljubljani v znesku 60.000 din, ki jo je stavila v svoj proračun.

Od 1. aprila dalje bo pa vendar moglo ministrstvo ustanoviti ta institut. To ustanovitev pozdravljamo. Vendar pa ne moremo odobravati načina izvedbe. Institut naj bo oddelek ministrstva za socialno politiko, toda sredstva za njega bodo morale dati razne in edino delavske ustanove.

To pa ni v redu.

Prvič: Socialno ekonomski institut se ne bo pečal — če bo seveda res deloval in se ne bo vtopil v formalnostih in birokratizmu — le z delavskimi vprašanji, ampak bo moral obravnavati socialna in gospodarska vprašanaj iz občega narodnega in gospodarskega stališča. Na drugi strani pa spada tako delovanje v **bistveni delokrog** ministrstva za socialno politiko. Zato bi ga moralo tudi **samo vzdrževati.**

Drugič: Če pa naloži ministrstvo vzdrževanje socialnega ekonomskega instituta raznim delavskim ustanovam, bi pa ne smel biti **organ** ministrstva za socialno politiko, ampak bi moral biti avtonomna ustanova, katero naj bi upravljali zastopniki ustanov, ki ga bodo morale vzdrževati, ministrstvo za socialno politiko pa naj bi vršilo le nadzorstvo.

II.

Socialno zavarovanje

O tem vprašanju se je že veliko pisalo. Vemo, da prihaja v vedno večjo krizo, vemo pa tudi to, da je upravno uklenjen v birokratizem, ki ga mora zadušiti. Treba v njem svežega duha. Ta pa bo mogoč le, če bodo člani njegove uprave voljeni. Imenovanja članov so bila umestna le v začetku kot nekaj prehodnega. Toda to zavarovanje je sedaj že prestalo otroško dobo. Zaradi tega je nujno potrebno, da se ustvarijo **redne** razmere. Gospodje! Volitve so edino sredstvo, edina cesta, ki vodi v redne razmere.

III.

Reguliranje celotne privatne iniciative...

To pooblastilo je pa naravnost skrivnostno. Nič jasnega ni, kaj se razume pod to privatno iniciativo. Ali spadajo v to pojmovanje podporna, človekoljubna in slična društva, ali celo tudi delavske strokovne organizacije. Tista pesem o enotnih, prisiljenih poklicnih organizacijah še ni izzvenela. Zaradi tega se delavstvo upravičeno sprašuje: Ali ni skrita v tem bojna napoved svobodnim delavskim strokovnim organizacijam?

Zaradi tega več jasnosti. Še najbolje bi pa bilo, da ne zagleda tako pooblastilo belega dne.

IV.

Seveda, med pooblastili so tudi komisarijati, odnosno imenovanja novih članov plenuma v delavske zbornice. Tako pooblastilo je pa v resnici nerazumljivo. Delavske zbornice so namreč edine ustanove, katerih člani plenuma so se dosedaj volili na **podlagi tajnih in proporčnih volitev.** Če kje, pride in mora priti do izraza pri takih volitvah volja članstva.

Saj vemo, od kod prihaja ideja komisarjev in imenovanj v delavske zbornice. Na eni strani se hvali Jugoras, kako je močan. Če je res tako močan, naj gre v svobodne volitve. Ali ni bolj pošteno, če si pridobi oblast potom takih volitev, kakor pa s pomočjo političnega režima?

*

Trdi se, da prehajamo v svobodnejši režim. Zaradi tega je prav, da slišijo odločilni faktorji tudi mnenje in želje svobodoljubnega in demokratičnega delavstva. Želimo le, da bi jih tudi upoštevali, kar bo tudi v občo korist.

Uvoz sirovin za našo tekstilno industrijo

Zadnji čas stoji naša tekstilna industrija pri nabavljanju tekstilnih sirovin, to je bombaža in bombaževega prediva, pred velikimi težavami. Te sirovine je treba plačati na tujih tržiščih v denarju tistih držav, ki te sirovine proizvajajo. Ta denar (devize) dobivamo v glavnem iz dveh virov: od izvoza v tako imenovane neklirinške države, to je od tistega dela izvoza, ki ne gre v Nemčijo in Italijo, in od prihrankov, ki jih pošiljajo k nam naši izseljenci.

Zadnji čas pa je naš izvoz v padanju. Še bolj pa pada izvoz v neklirinške države. Tudi pošiljke izseljencev ne morejo doseči več nekdanje višine. K temu je prišla še špekulacija z devizami.

Te dni smo brali v listih o preiskavah proti celim organiziranim družbam, tako imenovanim črnim borzam, ki so tihotapile tuje valute v zamejstvo.

Tako je prišlo do tega, da se morajo boriti naše tekstilne tovarne v Kranju in Mariboru z vedno večjimi težavami pri nabavljanju tekstilnih sirovin.

Ni prvenstvena naloga delavstva in delavskih orgadizacij, da se brigajo za reševanje takih stvari. To so težave, ki so jih dolžna reševati v prvi vrsti podjetja, v drugi vrsti pa gospodarske zbornice. Najbrž so podjetja in njihove ustanove storila vse, kar je mogoče, da težave premagajo. Vendar s tem ne rečemo, da ne spremljamo tudi mi teh težav z največjo pazljivostjo. Saj lahko pride zaradi tega v naši tekstilni industriji do težke brezposelnosti.

Zato je treba javno opozoriti, kako težki bodo nasledki, če se ne rešijo te stvari tako, da ne bosta v nevarnosti zaposlitev in obstoj tisočev tekstilnih delavcev.

Delavske organizacije so naročile Delavski zbornici, naj to poudari tudi pri predstavnikih oblasti v Belgradu.

Vprašanje poslovanja SUZOR-a

S pritožbo na ministrstvo za socialno politiko ste nam zelo ugodili. Samo to želimo člani, da bi »Delavska pravica« dosledno šibala vse pomanjkljivosti v socialnem zavarovanju. Ne odnehati!

Največja napaka pri socialnem zavarovanju je, da nimamo člani prav nobene besede. Lepo se sliši: »Zdravniki okrožnega urada so dolžni vsakega bolnika zdraviti in se za njega zavzeti. Istotako za svojce.« V praksi je pa čisto drugače. Večina zdravnikov je neljubezniva in površna. Zaradi tega se marsikatera bolezen »zafuša«.

Zdravniki okrožnega urada tudi preveč pritiskajo na bolne člane in jih pode na delo. Pravijo, da preganjajo simulante. Pa je ravno nasprotno. Simulanti pridejo na svoj račun, pošteni delavci pa trpijo, kajti simulant zna nastopati, če treba, tudi energično, poštenemu delavcu se pa gabi tako postopanje in miruje, **toda socialnemu zavarovanju bi dal prav gotovo slovo, če bi mogel.**

Večkrat berem in nam pravijo, da ima član pravico do pritožbe, če se mu godi krivica. Pritožba je pa tako križeva pot, da jo nastopajo člani le v najnujnejšem primeru. Pri hranarini moraš zahtevati nadpregled, komisijo treh zdravnikov. Nato pismena pritožba na rentni odbor. Če je pritožba rešena v dveh mesecih, je zelo hitro. Običajno traja še delj časa. Proti odklonilnemu odloku rentnega odbora gre pritožba na sodišče delavskega zavarovanja. Če pride do razprave v nadaljnjih dveh mesecih, je tudi hitro. Torej član, ki je bolan in za delo nesposoben in ki je bil od uradnih zdravnikov po krivici izločen iz staleža, pride do dajatev v najbolj ugodnem primeru v 4 do 5 mesecih. Od česa naj pa živi v tem času? Mora stradati, poleg tega pa trpi tudi zdravje.

Kdor pa zahteva nezgodne dajatve, mora pa še dalje časa čakati, da pride do svojih pravic. Včasih tudi po več let.

Zdrav razum pa pravi, da bi morala biti taka vprašanja rešena kar najhitreje. Najbolj žalostno pa je, da vse pritožbe in prošnje nič ne zaležejo. Uprava je obdana od neštevilnih predpisov in navodil, ki jo varujejo pred vsakim pritiskom od zunaj.

Zakaj tako?

Ker so člani potisnjeni od sodelovanja pri upravi in ker je tudi socialno zavarovanje prišlo v območje politike. Ta je pa še vedno rodila zlo, namreč politika sedanje dobe, pa ga rodi tudi v socialnem zavarovanju. Dokler se bo uprava postavljala od vsakokratnih političnih režimov, ne bodo prišli v njo resni in strokovni ljudje.

Dokler ne bo takih ljudi v upravi, tudi ne bo mogoče reorganizirati zavarovanja. Vse to se ne bo izvršilo dotlej, dokler bo stalo delavstvo brezbrižno ob strani. Je pa skrajni čas, da pride do izpremembe. Člani so izgubili na takem zavarovanju, kakor je danes, vsak interes. Še več. V svoji notranjosti so se mu celo odrekli. To pa je zelo nevarno. Pod takimi okoliščinami, kakršne vladajo sedaj, mora zavarovanje celo v doglednem času priti v težko krizo. Kdo rešuje to krizo, odnosno kdo brani zavarovanje, če se mu bo v odločilnem trenutku odreklo vse članstvo? Zadeva s socialnim zavarovanjem je torej zelo resna. To vprašanje pa morejo rešiti le člani, ne pa razni dekreti in politični špekulanti.

Žalostne razmere mariborskih tekstilnih delavcev (Konec.)

Še mnogo je stvari, o katerih bi lahko še pisali, a bo bolje, da si ogledamo drugo stran, stališče tekstilnega delavstva do vsega tega, kar se v podjetjih nezakonitega dogaja. Mogoče si bo kdo mislil, da delavstvo v teh podjetjih vse take nezakonite stvari sprejema z javnim protestom. Nikakor ne! Na vse to molči in mirno gleda, da bo rešitev prišla od nekje sama po sebi. Na žalost moramo pripomniti, da se ravno zaradi tega dogajajo vse nezakonitosti, ker ni v delavstvu niti malo odpora. Odpora pa delavstvo zato nima, ker ne pozna potrebe po skupnosti. Pač pa se v tekstilnih tovarnah dogaja ravno nasprotno. Na vse mogoče frakcije je razcepljeno, kar je najbolj značilno ravno v Mariboru. Eni so Nemci, ki se prištevajo bolj hitlerjancem, drugi so nacionalisti, ki na vso moč zopet zagovarjajo jugoslovenstvo, tretji so zopet kaj drugega itd. Največkrat se pa dogodi, da delavstvo slepo gre za gospodom šefom. Ako se gospod šef slučajno odloči, da se pridruži kaki politični grupaciji, ki ustreza njegovemu poslovanju, mora seveda tudi delavstvo iti isto pot, da se gospodu ne zameri. Zato se tudi barve delavcev v mariborskih tovarnah zelo hitro spreminjajo. Delavstvo ima v posameznih tovarnah tudi svoje godbe, seveda pod strogim očesom podjetnika. Vsak — pa naj pripada tej ali oni osebni opredelitvi — pa hoče imeti v svojo korist vpliv na razne mojstre ali delovodje. Če si tega ne more pridobiti na navaden način, se mora pač poslužiti raznega tožarjenja svojih sodelavcev v podjetju. Najbolj žalostno pa je, da pa nekaterih podjetjih igrajo tako klavrno vlogo celo delavski zaupniki. Ti zaupniki ne zastopajo delavstva pri delodajalcu, ampak so največkrat v podjetniški pisarni za to, da delavce tožarijo. Čisto gotovo, da je delavstvo nad takim početjem delavskih zaupnikov razočarano. Ravno zaradi tega se ne zanima več za delavske strokovne organizacije, ker je mnenja, da so one krive, da se kaj takega dogaja.

Vse te razmere, o katerih bi se dalo še marsikaj napisati, so vzrok, da tekstilni podjetniki ravnajo z delavstvom, kakor jim je drago, ker so tudi v resnici vso neslogo delavstva sami znali ustvariti, seveda sebi v korist. V takih razmerah danes mariborsko tekstilno delavstvo pričakuje novo, boljšo kolektivno pogodbo. Na tovarniških oglasnih deskah so nabiti razglasi, da je veljavnost pogodbe potekla ter da se plače delavstvu ne bodo zaradi tega odtrgavale. Ali delavstvo temu verjame? Da! Po svoji delavski nezavednosti verjame, ker vidi podpis podjetnika, ne pomisli pa niti toliko, da tudi pogodbe večina podjetnikov ni upoštevala in izvajala, čeprav je bila podpisana od zastopstva delavcev in delodajalcev ob prisotnosti zastopnika oblasti. Če tega podjetniki niso izvajali, kako bodo držali podpis, ki so ga sami dali pritisniti na oglasno desko. Resnica pa je, da se akordne postavke v nekaterih tovarnah že odtrgavajo. Pa bo zopet organizacija kriva, kar se dogaja, ker tega ne more preprečiti. To mnenje tekstilnega delavstva v Mariboru prevladuje prav v vseh podjetjih. Vendar mora biti tega konec! Delavstvo mora priti do prepričanja, da je edina rešitev samo v močni, svobodni strokovni organizaciji.

elektroton PASAŽA NEBOTIČNIKA
GRAMOFONSKE PLOŠČE
šlagerje, plesne, narodne, s harmoniko in petjem samo 30 din. Razen tega vzamemo tudi stare v račun. Iščite seznam!

Novi fin. zakon in delavstvo

Novi finančni zakon za leto 1939/40 vsebuje tudi uredbo, da se pobira kot izredni donos 1% od rednih prejemkov, ki izvirajo iz službenega razmerja.

Vprašanje je, če je to obdavčenje upravičeno. Obdavčenje delavskih mezd znaša ca 16% delavčevih dohodkov. Torej je delavec odn. nameščenec obdavčen v državi najbolj od vseh slojev. Vemo, da mora biti davek in da ni mogoče državno življenje brez davkov. Toda mora biti razdeljen pravično in v skladu z dejanskim položajem.

Kdor se zanima za delavska vprašanja, ve, da so stalno padale nominalne plače delavstva v času od leta 1930. dalje. Tako tudi realna mezda, ki je za delavca najvažnejša. Realna mezda je bila v letu 1938. nižja za 11% od realne mezde leta 1934. Če pomislimo, da ne zadostuje sedanja realna mezda niti za najpotrebnejše preživljanje delavcev in njihovih družin, je več kot dovolj jasno, da posega vsaka obremenitev delavskih plač prav v eksistenčni pogoj delavstva.

V letošnjem proračunu je predvideno, da bo znašal uslužbenski davek 290 miljonov din, za 20 milijonov več kakor v letu 1938/39.

Torej že redni uslužbenski davek je povišan. Zaradi tega je še posebno obdavčenje v višini 1% od plač naravnost nerazumljivo in nezakonito. Saj tako je odločil svoječasno državni svet. Kljub temu je vnešen tudi v letošnji proračun. Potrebno bi bilo, da bi se prekomerni obdavčitvi delavstva in nameščencev posvetila večja pažnja. Praksa namreč dokazuje, da se delavski »prijatelji« niso obnesli. Zaradi tega bo moralo delavstvo poskrbeti, da bodo pri teh vprašanjih sodelovali zares pravi delavski zastopniki.

V KVALITETI, KROJU IN IZDELAVI NEDOSEGLJIVE, V NIZKI CENI BREZKONKURENČNE
TIVAR OBLEKE
PREŠERNOVA ULICA 54 ANTON BRUMEC, LJUBLJANA NASPROTI GLAVNE POŠTE
ŽE SAM POGLED V NAŠE IZLOŽBE VAS PRIJETNO PRESENETI IN VABI ZA NAKUP.

Po naših krajih

Jesenice

Krekovo prosvetno društvo na Jesenicah je poslalo strokovni skupini kovinarjev JSZ tole pismo:

»Na seji 2. marca 1939 je društvo sklenilo, da se skupini kovinarjev JSZ v Krekovem domu dosedanji lokal odpove. Za odpoved se je odbor odločil iz razloga, da se imenovana organizacija v društvu nič ne udejstvuje, se ne udeležuje prireditev KPD, kulturne in gospodarske organizacije bojkotira — društvo pa nujno rabi prostore. Prosimo, da lokal izpraznite do konca tega meseca.«

Na ta dopis je skupina JSZ odgovorila, da odpovedi ne more vzeti na znanje, ker ni res, da se naši člani ne udejstvujejo v KPD, pač pa je res, da mnogi člani in njihovi otroci sodelujejo v vseh odsekih KPD.

Napad na predsednika naše skupine tov. Tomaža Novaka si je privoščil predzadnji »Slov. delavec«. Tov. Novak je listu poslal popravek, da ni res, da bi bil član »SMRJ hujskačev«, kakor je napisal dopisnik »Slov. delavca«. Nasprotno je pa res, da ima ZZD tudi take člane, ki v javnih lokalih izjavljajo, da je njih bog žep, in da se je prav za te člane ZZD najbolj zavzemala za povišanje plač. S tem je dokazala, kako so ji pri srcu ljudje, ki so prišli samo zaradi osebnih koristi v njene vrste. In teh ni malo.

Na predlog krajevnega upravnega odbora bratovske skladnice, se bo vršila **krajevna skupščina** dne 29. marca ob 5 popoldne v Delavskem domu na Savi. Pozivamo vse delegate, da se te skupščine gotovo udeleže. Zaradi točnejših informacij se vrši predkonferenca naših delegatov v torek 28. t. m. ob 7 zvečer v skupinski pisarni. Posebnih vabil ne bomo pošiljali.

Te dni smo brali v časopisih o raznih pooblastilih, ki jih dobivajo posamezni ministri. Med njimi zaman iščemo pooblastila ministru za šume in rude, s katerim bi lahko popravil §§ 50., 64. in 82. pravilnika Bratovskih skladnic. Iz tega se vidi, koliko in kakšne zastopnike delavstva imamo v parlamentu.

Celje

Mizarski pomočniki so na zadnjem sestanku zavzeli svoje odločilno stališče v zadevi pogajanj za novo kolektivno pogodbo. Predvsem odklanjajo vsi namero Združenja mizarjev, ki pravijo, da bo po prestani kolektivni pogodbi veljalo le to, kar bodo posamezni mizarski mojstri pripravljeni dati. Da je to povratek v one čase, ko ni bilo kolektivne pogodbe, je popolnoma jasno, to bi pomenilo brezpravnost ter hud socialen udarec za vse delavstvo v mizarski stroki. Zato tovariši pomočniki odobravajo korak svoje organizacije, ki je Združenju sporočila, da zahteva pogajanja, do katerih bo na vsak način prišlo, pa četudi Združenje o tem noče nič slišati. — Pomočniki so nato zavzeli končno stališče k novi kolektivni pogodbi, v katero se morajo vnesti nekatere važne spremembe. Svoje zahteve so sporočili centrali, ki bo z njihovo podporo ter kompaktno organizacijo vseh pomočnikov šla na delo za pravice mizarskega delavstva.

Da ne pozabimo. Pred časom bi se moralo vršiti v Celju drugo predavanje župnika Lampreta. Oblast je to predavanje prepovedala.

Obisk. Pred dnevi so bolniki pred Okrožnim uradom videli nov krasen, osemsedežni avtomobil. Da bi se kakšni bolniki od kod pripeljali, je malo verjetno, še manj pa, da bi se morda odkod pripeljala gospoda te **delavske** institucije.

Odborniki! V soboto, na praznik, 25. III. bo seja v sobi JSZ v Delavski zbornici. Udeležite se vsi! Pridite tudi zaupniki iz mizarskih podjetij! Začetek točno ob pol 9 dopoldne.

Duplica

Na vlogo zaupnikov za splošno povišanje na žagi, dvoru in furnirni z dne 16. decembra 1938 se je 1. marca vršila razprava, ki je bila uspešno zaključena. Delavci so dobili povišanje urnih plač žage in dvora za najmanj 25 par, razen 7 izjem. Podjetje, ki je pokazalo uvidevnost za delavske zahteve, je zastopal g. upravitelj Fajdiga. Upamo, da bo podjetje tako razumevanje ohranilo tudi v prihodnje.

Vir

Sestanek naše strokovne skupine tekstilnega delavstva se bo vršil v nedeljo 26. marca ob 8 dopoldne v prostorih gostilne Marincelj v Dobu. Na sestanek pride kot zastopnik centrale tov. Škofic, predsednik Strokovne zveze tekstilnega delavstva. Vse tovarišice in tovariši vabljeni!

Ljubljana

Parketarji. — V nedeljo 26. marca se bo vršil **ožji sestanek naše plačilnice**, in sicer ob 9 dopoldne v prostorih JSZ na Miklošičevi cesti. Na sestanku se bomo razgovorili glede naših predlogov, katere smo predložili podjetju. Vse tovariše opozarjamo, da se sestanka udeleže.

Sorica

Sestanek naše skupine bo 26. marca ob 11 dopoldne v prostorih gostilne Fajfar v Sorici. Na sestanek pride tudi zastopnik centrale.

Domžale

V soboto, na praznik 25. marca se bo ob 3 popoldne vršil v Društvenem domu v Domžalah **redni letni občni zbor** naše skupine oblačilnega delavstva. Vse člane in članice vabimo, da se občnega zbora zanesljivo udeleže. Pride tudi zastopnik centrale.

Brdo

V nedeljo 12. marca sta imeli skupini opekarskega delavstva Brdo in Vič članski sestanek v gostilni g. Jamnika na Vrhovcih. Sestanek je bil zelo dobro obiskan. To je znamenje, da članstvo ne spi. Kljub temu, da članstvo še ni v splošnem zaposleno, stopamo v novo mezdno gibanje. Sestanek je vodil predsednik Nagode Ivan, ki je v svojem govoru pozdravil navzoče in zastopnika centrale tov. Mavricija Borca iz Duplice. Tov. Nagode je govoril o bodočem delu in mezdnem gibanju. Članstvo je z zanimanjem sledilo njegovemu govoru in ga odobravalo. Sklenili smo, naj se takoj pošlje podjetju Združenih opekarn resolucija glede naših plač, in da naj podjetje čimprej skliče razpravo. Nato je tov. predsednik podal besedo tov. Borcu, ki je govoril o našem mezdnem gibanju; poudarjal je, da mora biti članstvo pripravljeno na vse, ker brez borbe si delavstvo težko kaj pribori. Članstvo je živahno odobravalo njegov govor. Nadalje je govoril o delovanju naše organizacije in njenih ciljih. Obrazložil je tudi članstvu, kako prihajajo v naše vrste razni demagogi, ki z vso silo hočejo razbiti naše vrste, kar jim pa ne bo uspelo. Pri nas nimamo suhih vej, naše drevo je čisto, kar je slabega se pri nas takoj iztrebi. Govor tov. Borca je med članstvom žel veliko odobravanja. Delavstvo je bilo zadovoljno s stališčem JSZ, odpadniki pa naj bodo, kjer hočejo.

Tržič

V nedeljo 19. marca smo imeli občni zbor, na katerega smo morali po zaslugi naših prijateljev v Tržiču tako dolgo čakati. Toda vreme se je pričelo jasniti in JSZ bo v Tržiču znova začela vstajati.

Občni zbor je vodil dosedanji blagajnik tov. Jerman, ker so nekateri bivši odborniki JSZ prejadrali k zelencem. S seboj so odnesli tudi vse imetje skupine, misleč, da jim bo dobrodošla dota za Jugoras. Delali so na svojih sejah razne sklepe, komu bo pripadlo premoženje skupine, seveda so pa bili vsi taki sklepi neveljavni, ker zahtevajo spremembo pravil, ki jo more skleniti le občni zbor. Kljub prizadevanjem, da bi JSZ v Tržiču nikdar več ne vstala, se je zbralo več zavednih tovarišev, ki bodo naše delo v Tržiču nadaljevali in skrbeli, da postane tržiška JSZ spet močna in odločilna med tržiškim delavstvom.

Zastopnik centrale tov. Fajfar nas je spodbujal k novemu delu. Soglasno smo sklenili, da gremo z vsemi močmi na delo. Za to so tudi dani najboljši pogoji, ker tistih, ki so delo zavirali, ni več pri nas, ostali pa so samo trdni in zavedni tovariši.

Sestavili smo odbor, kateremu predseduje tov. Jerman. Prva naloga odbora je, da izterja vso imovino skupine, potem bo pa šel na strokovno delo. Volitve obratnih zaupnikov bodo prvo polje našega dela.

JSZ v Tržiču je vihar zadnjih mesecev častno prestala. Kljub pritisku z vseh strani bomo kmalu imeli močno in delovno skupino, ki bo zbrala okoli sebe tržiško delavstvo.

Zagorje

V ponedeljek 13. marca je bil občni zbor krajevne bratovske skladnice v Zagorju. Upravnik g. Šobar je podal izčrpno upravno poročilo. Tudi letošnje leto je bilo za rudarje boljše, kar se je pokazalo tudi pri zavarovanju. Skladnica je imela lep prebitek kljub prenovitvi lastne hiše, nabave instrumentarija, opreme za bolnico itd. Visok je bil izdatek za zobozdravstvo. Tudi pri pokojninski blagajni se kaže boljšanje, vendar gre tu bolj počasi. Če bo konjunktura tudi v prihodnje ostala vsaj na sedanji višini, lahko rudarsko delavstvo upa na saniranje svojega zavarovanja. Precej močan je tudi podporni fond, iz katerega so dobivali potrebni člani pomoč. V splošnem so bili udeleženci zbora z delovanjem upravnega odbora zelo zadovoljni, želeli so le, da se porabi več sredstev za posebno zdravljenje, posebno fizikalno in zobno.

Na nedeljskem članskem sestanku smo poročali o delovanju in računskem zaključku bratovske skladnice. Članstvo je poročila z zanimanjem poslušalo in jih odobrilo. Poročali smo tudi o novo nastalem zastoju in praznovanju rudarskega delavstva. Članstvo je zahtevalo, da se stori vse potrebno za izboljšanje položaja. Protestiralo je tudi zaradi zvišanja davka na nočno delo. — V zadnjem času vidimo sploh veliko zanimanje za JSZ v rudarskih revirjih. Tovariši, kar po tej poti naprej!

Vse člane in njihove družine opozarjamo, da bo naše delavsko pevsko **društvo** priredilo svoj prvi pevski koncert v nedeljo 2. aprila v kino dvorani v Zagorju, in sicer ob 3 popoldne. Vabimo vse članstvo in prijatelje delavstva!

Vevče

V nedeljo 26. marca se bo popoldne ob 3 vršil v jedilnici nasproti tovarne **sestanek za naše delavke.** Govornica pride iz Ljubljane. Vse tovarišice vabimo, da se sestanka polnoštevilno udeleže.

Delavka — mati

Moja najbližja sodelavka je mati številne družine. Dan za dnem opravljava isto delo. Mehanično streževa stroju. Opazujem jo. Pogosto je zamišljena, le tu pa tam slišim globok vzdih. Kako ne bi sirota zdihovala od jutra do večera mora delati, da zasluži kruh svojim otrokom. Mož je brez službe, bolan, in vse skrbi padajo na ubogo mater. Nima toliko, da bi živela kot se spodobi človeku. Pripovedovala mi je: Težko je življenje, štiri otroke pošiljam v šolo, a večkrat morajo izostati, ker nimajo obleke in obutve. Bojim se, da se ne prehladijo in zbolijo. Kaj naj počnem z bolnimi otroki! Dva še ne hodita v šolo. Kako mi je težko, ko moram pustiti to, kar mi je najdražje, drugim v varstvo! Ena družina smo, in vendar smo si tako tuji; ne morem dati otrokom tega, kar bi jim dala, če bi bila doma. Ljubezni, brezmejne, nesebične materinske ljubezni ne morem dati v toliki meri, kot če bi bila doma. Večkrat zasovražim ta stroj, ki je sicer mrtva stvar, pa mu moram bolj služiti kot svojim otrokom. Kako me skrbi noč in dan, da ne bi postali moji otroci — otroci ceste, zgubljenci! Vse moje življenje je sama žrtev za otroke. Zjutraj, ko grem na delo, največkrat mlajša dva še spita. Nalahno ju poljubim v večni skrbi, če ju bom zvečer še videla. Zavedam se, da vodi tuja roka moje otroke v življenje. Boli me, ko me otroci ne morejo spoznati v moji ljubezni, ne poznajo moje boli, mojega trpljenja, a kljub temu jih ljubim, kot more to samo mati. Nobena žrtev mi ni pretežka, nobena odpoved prevelika, saj je moja ljubezen do otrok brezmejna.

Tako mi pripoveduje mati — mati delavka. Redkobesedna je, a kadar govori, govori iz srca. Dan za dnem vidim na njej skrb in bolest. Nekoč rdeča lica so danes bleda, nekdaj veselo dekle je danes strta delavska mati. Ne vidim to samo pri moji sodelavki: na tisoče in tisoče je delavskih mater, ki imajo iste misli, ki jih je zadela ista usoda, ko jih je odtrgala družini in postavila za stroj.

In na zadnje, ko je izmučena, pride najhujše: Ostati mora doma. Bolezen jo priklene na posteljo. V ustih začuti sladko toploto, izbruhne kri — in tedaj spozna, da je zapisana smrti. Otroci, samo otroci so njena zadnja skrb. — Vendar ne more pomagati, telesne moči so odpovedale, le še nekaj težkih dni in končano bo njeno življenje.

Tako je življenje naših delavskih mater!

Pranje je cenejše!

ker so se znižale cene za Persil in Henko. To je za naše gospodinje res prijetno presenečenje. Sedaj lahko prednosti Persila in Henka še bolje izkoristite. Ako perete s Persilom in Henkom boste najbolje obvarovali Vaše perilo, ki bo obenem snežnobelo in svežedehteče. Uporabljajte Persil in Henko vedno po navodilih v predpisani količini brez vsakih drugih primesi.

Persil in Henko
brez teh dveh ni pranja!

Občni zbor ekspoziture JSZ v Mariboru

Na praznik sv. Jožefa 19. marca se je vršil v prostorih JSZ občni zbor ekspoziture JSZ v Mariboru, ki se ga je udeležil predsednik tov. Srečko Žumer iz Ljubljane. Občnega zbora so se po svojih zastopnikih udeležile tudi vse skupine, ki spadajo v mariborsko ekspozituro, razen Slovenjgradca in Ljutomera. Po branju in odobritvi zapisnika je dal poročilo predsednik tov. Lipnik, ki je pokazal vso težko borbo, ki jo je ekspozitura v zadnjem času prestala. Za njim je pojasnil tov. Kores, zakaj je v novembru odložil predsedstvo. Za tem je blagajnik tov. Arih v dobro pripravljenem poročilu dal jasno sliko, v kakšnem materialnem položaju se nahaja ekspozitura. Strokovni tajnik Pestotnik je poročal o upravnem, organizatoričnem in tarifnem delovanju ekspoziture. Ekspozitura je imela preteklo leto 14 sej, dopisov je bilo 1196; v svojem delokrogu je po skupinah izvršila 65 sestankov in občnih zborov. Tudi v tarifnem pogledu je ekspozitura dosegla lepe uspehe, kar je dokazala z raznimi posredovanji, poravnalnimi obravnavami itd. Vsega skupaj je priborilo delavstvu to leto 432.000 din. — Na koncu je v imenu nadzorstva poročal tov. Ogrin. Vsa poročila so bila soglasno sprejeta.

Pri volitvah novega odbora je bil z nekaj izpremembami izvoljen stari odbor.

Nato je tov. Žumer v prisrčnih besedah razložil pomen JSZ in delovanje med delavstvom. V svojem izvajanju je tudi omenil, da se strokovno gibanje nikdar ne sme nasloniti na posamezne osebe.

Pri slučajnostih je tajnik Pestotnik omenil nevarnost za tekstilne delavce zaradi zadnje določbe Narodne banke, ki za polovico zmanjšuje izdajo deviz tekstilnim podjetjem za nakup bombaža. Odločilni ljudje bi morali poskrbeti, da preprečijo novo brezposelnost, ki zaradi tega grozi med delavstvom.

S tem je bil občni zbor končan. Zaključil ga je tov. Lipnik s pozivom, da gremo na delo, da bo JSZ v Mariboru in okolici postala močna.

Razgledi

Govor angleškega ministrskega predsednika

Glede na zasedbo Češko-Slovaške po nemški vojski je imel pretekli petek dne 17. III. 1939 govor predsednik Chamberlain, ki je povedal svoje stališče k temu važnemu dogodku. Ta govor je obenem napoved, da bo Anglija svojo dosedanjo politiko proti Nemčiji močno spremenila.

Takoj v začetku je omenil, »da je neizpodbitno, da je svetovna javnost doživela takšen udarec, kakršnega še ni doživela ves čas sedanjega režima v Nemčiji«.

Nato je zanikal, da bi smel kdo misliti, da je bila angleška vlada mogoče o tem obveščena. Tudi se ne sme misliti, da je angleška vlada na kaj takega pristala že lansko leto, ko je bil v septembru sklenjen dogovor v Monakovem, po katerem je Nemčija dobila pristanek, da zasede del Češko-Slovaške.

Chamberlain je nato popisal svojo pot v Nemčijo lansko jesen. Izjavil je, da z monakovskim sporazumom ni bil zelo zadovoljen, vendar je bil s tem evropski mir rešen. Rekel je: »Ničesar ne bi bili mogli storiti, ničesar ni mogla storiti Rusija, da reši Češko-Slovaško pred invazijo in uničenjem. Da smo šli v vojno in v vojni zmagali, ne bi mogli vrniti Češko-Slovaške s tistimi mejami, ki ji jih je dala versajska mirovna pogodba«. Chamberlain je upal, da se bo z monakovskim sporazumom pomirila Evropa. »Angleški narod je razočaran, da so se monakovska upanja tako zelo izjalovila.«

Chamberlain je opozoril na to, kar je govoril v parlamentu, ko je prišel iz Monakovega. »Poudaril sem, da mi je Hitler ponovil tisto, kar je bil že rekel v Berchtesgadenu, da gre namreč za njegovo zadnjo teritorijalno zahtevo in da ne želi spraviti v meje nemškega rajha narodov, ki niso Nemci. Hitler je to tudi sam potrdil v svojem govoru v berlinski sportni palači, ko je rekel: ‚To je moja zadnja teritorijalna zahteva, ki jo imam v Evropi.' Malo pozneje je v istem govoru poudaril: ‚Prepričal sem Chamberlaina, in to poudarjam tudi zdaj, ko bo ta problem urejen, da Nemčija ne bo imela več teritorialnih problemov v Evropi.' Nato je Hitler še dodal: ‚Ne bom imel nobenih nadaljnih zahtev do češko-slovaške države in lahko jamčim, da ne želimo češkega življa.'«

Končno je povedal angleški predsednik, da sta Hitler in on v sklepni izjavi ugotovila: »da bomo o vsakem drugem vprašanju, ki bi se utegnilo nanašati na naši dve državi, razpravljali z medsebojnim dogovorom naših dveh držav.«

»Prepričan sem bil, da bo po monakovskem sestanku velika večina angleškega naroda delila z menoj upanje in želela, da se nadaljuje sedanja politika. Danes sem z njo vred razočaran, da so se ti upi omajali. Kako se morejo dogodki, ki so se odigrali ta teden, spraviti v sklad z zagotovili, ki sem jih prečital?«

Nato je Chamberlain omenjal razvoj dogodkov ob zasedbi Češke in Moravske in sedanjo ureditev protektorata. Proti koncu je dejal: »Čeprav nimam namena prevzeti v imenu te dežele kakšne obveznosti, ki ji ne bi ustrezala, mislim, da ni mogoča večja zmota, kakor domneva, kakor da se naš narod ne bo uprl z vsemi silami, če bo izzvan. — Ne verjamem, da bo kdor koli dvomil o moji iskrenosti, če rečem, da je malo stvari, ki jih ne bi žrtvovali miru na ljubo. Toda nekaj je, kar moram iz tega izzveti: to je svoboda, ki smo jo uživali stoletja in ki se ji ne bomo nikoli odpovedali.«

(Po poročilu agencije Avale.)

*

Anglija, Francija, Amerika, Rusija so že poslale Nemčiji noto, v kateri protestirajo proti ustvaritvi češkega protektorata. Novega stanja te države ne bodo priznale ter bodo izvajale tudi vse posledice, ki iz tega izhajajo po mednarodnem pravu.

Anglija, Francija, Amerika, Rusija so se že v začetku tega tedna začele po svojih zastopnikih posvetovati o skupnemu stališču proti zadnjim dogodkom v Evropi.

Ukinitev zakona o nevtralnosti bo izvedla Amerika z ozirom na zasedbo Češko-Slovaške in z ozirom na to, da hoče pomagati evropskim demokratskim državam v primeru vojne.

»V ogromno delavnico za orožje bomo spremenili vso Francijo,« je izjavil francoski ministrski predsednik. Vlada je dobila široka pooblastila, da ukrepa sama brez parlamenta vse potrebno za obrambo države.

»Najresnejši govor po 4. avgustu 1914 je bil zadnji govor ministrskega predsednika Chamberlaina,« tako je zapisal 17. t. m. »Manchester Guardian«. Avgusta meseca 1914 je govoril angleški minister Gray o mednarodnem položaju in stališču Anglije. Takrat je bilo stališče neodločno in lordu Grayu očitajo, da je z neodločnostjo in nejasnostjo zakrivil razplet v svetovno vojno.

Sobota, nedelja, ponedeljek so minuli v Londonu in Parizu ob neprestanih sejah. Bile so ministrske seje, seje parlamentarnih odborov, seje poslanskih zbornic, posvetovanja s poslaniki raznih držav, ministri so poslušali poročila generalnih štabov. Angleški politiki se pripravljajo stopiti pred Nemčijo z jasnimi izjavami. Obenem hočejo vedeti tudi za jasno stališče ostalih držav, s katerimi skupno delajo.

Delavska PRAVICA
GLASILO KRŠČANSKEGA DELOVNEGA LJUDSTVA

Izhaja vsak četrtek popoldne, v primeru praznika dan prej. — Uredništvo in uprava je v Ljubljani, Miklošičeva cesta 22-I. — Oglasi, reklamacije in naročnina na upravo, Miklošičeva 22-I. Oglasi po ceniku. — Telefon štev. 4948. Številka pošt. čekovnega računa 14.900.

Posamezna številka 1 din. Naročnina: za 1 mesec 4 din, za četrt leta 10 din, za pol leta 20 din, za vse leto 40 din. Zamejstvo mesečno 7 din, letno 70 din.

Urejuje in odgovarja Tone Fajfar v Ljubljani. Izdaja za konzorcij »Delavske pravice« Srečko Žumer, Ljubljana. Tiska Zadružna tiskarna r. z. z o. z. v Ljubljani, Tyrševa c. 17 (Maks Blejec)

§ DELAVSKI PRAVNIK

1. Rubež delavčeve mezde.

I. R., Lesce: Pred leti, ko ste bili brez posla, ste ostali na dolgu najemnino za nekaj mesecev. Gospodar Vas je takrat iztožil. Ker dolga do sedaj niste mogli plačati, Vam je gospodar zarubil mezdo. Prejemate mesečno 800 din in imate ženo in tri otroke. Tovarna Vas sedaj odteguje 200 din, tako da Vam ostane na mesec samo 600 din, kar Vam ne zadostuje za življenje. Vprašujete, ali je to zakonito, ker ste slišali, da so delavske mezde nerubljive.

Odgovor: Po starem izvršilnem zakonu, ki je veljal do 1. I. 1938., so bile delavske mezde res nerubljive. Po novem izvršilnem zakonu, ki je stopil v veljavo dne 1. I. 1938., je pa mogoče rubiti mezdo tudi delavcu, vendar mu mora na splošno ostati nezarubljenih 20 din na dan. Res je, da je težko celo samcu živeti z 20 din na dan, kaj šele družinskemu očetu s štiričlansko družino. Vendar se naš zakon na to ne ozira. Zato Vam podjetje pravilno odteguje 200 din mesečno.

2. Delavec ima pravico do zdravljenja pri OUZD, tudi če ga podjetnik ni prijavil.

M. Ž. Lož: Dve leti ste bili v službi pri lesnem podjetju. Ko ste nato težje oboleli, ste se obrnili na OUZD, ki Vas je pa odklonil, češ da sploh niste prijavljeni. Vprašate, kaj naj storite, ker Vam podjetnik odklanja potrdilo o Vaši zaposlitvi.

Odgovor: Okrožni urad mora zdraviti vsakega delavca, ki je zaposlen, ne glede na prijavo, ker je zavarovan po zakonu takoj, ko stopi v službo. Zahtevajte zato od OUZD takojšnje uradne poizvedbe o Vaši zaposlitvi in takojšnje zdravljenje. Če Vam to odklonijo, pojdite v najbližjo javno bolnico. Stroške zdravljenja bo moral poravnati OUZD, ko se izkaže, da ste bili res zaposleni.

3. Žaljenje časti v pismu.

S. T., Maribor: Vaš tovarniški sodelavec Vam je pisal pismo, kjer Vas opominja na plačilo malenkostnega dolga in v katerem trdi, da ne more čakati, »ker ste dolžni na vseh koncih«. Vprašate, ali ga imate pravico tožiti zaradi tega, češ da ste dolžni samo v dveh trgovinah.

Odgovor: Če Vi ne bi bili nikjer dolžni, potem bi nasprotnika lahko tožili in bi bil gotovo tudi obsojen zaradi žaljenja časti. Ker pa sami priznavate, da ste dolžni na dveh krajih, je dvomljivo, ali boste uspeli s tožbo. Najbolje je, da s tovarišem med seboj mirno uredita zadevo in ne zapravljata časa in denarja za malenkosti, ko so potrebne vajine skupne sile za boj proti vajinemu skupnemu nasprotniku, in ne gre cepiti sil za medsebojne spore.

Kdor želi pravni nasvet, mora poslati svoje vprašanje tako, da je že v ponedeljek v uredništvu. Odgovor bo potem objavljen naslednji četrtek.

Nameščenci

Nova svetla zveza

»Slovenec« je 17. marca prinesel sestavek o volitvah v Pokojninski zavod. Našim somišljenikom v informacijo prinašamo odlomek, da bodo mogli preceniti gibalne sile, ki so pripomogle do ustvaritve tako imenovane »združene liste privatnih nameščencev«:

»Moramo zlasti podčrtati veliko uvidevnost, ki sta jo pri nas pokazali obe politični stranki, to je JRZ in JNS. Čeprav niso minili niti štirje meseci od skupščinskih volitev, ko sta si stali obe stranki nasproti kot sovražnici, sta sedaj uvideli nujno potrebo, da se zaradi velikih interesov Pokojninskega zavoda sporazumeta in tak sporazum priporočata vsem svojim somišljenikom, ki so organizirani v raznih strokovnih organizacijah. Vodilne strokovne organizacije na delodajalski in nameščenski strani so temu klicu sledile in sestavile skupno kandidatno listo. Kakor povsod in vedno, pa so se tudi tukaj pojavili nekateri nezadovoljneži, ki jim kompromisna lista ni po volji, pač zato, ker ni ustregla njihovim osebnim ambicijam. Govori se, da se poleg kompromisne liste na nameščenski strani sestavlja neka koncentracijska kandidatna lista, ki jo sestavljajo zastopniki majhnih in malopomembnih nameščenskih organizacij, to je Zveze bančnih, zavarovalnih, trgovskih in industrijskih uradnikov Jugoslavije, Zveze privatnih nameščencev Jugoslavije, Slovenske nameščenske zveze v Ljubljani in Zveze strojnikov Jugoslavije.«

Naša lista je »Koncentracijska lista zavarovancev Pokojninskega zavoda.«

G. poslancu Smersuju!

Ker ste v skrbeh da ne vem, kaj sem, Vam sam povem: katoličan, Slovenec in član JSZ. To Vam lahko potrdi tudi znak, ki ga nosim: križ in kladivo. Oči pa imam, hvala Bogu, še zdrave in dobro vidim, zato so Vaše skrbi, naj se mi oči odpro, odveč.

Rajhenburg, 20. marca 1939.

Adolf Moškon, l. r.

Po naših krajih

Kočevje

Sestanek, ki je bil določen za 12. t. m., je bil preložen na 26. III. 1939, ker se je vršila isti dan važna seja Strokovne zveze rudarjev JSZ v Trbovljah, na katero so bili vabljeni zastopniki vseh skupin. Seje se je udeležil tudi delegat skupine Kočevje. Ves potek in sklepe omenjene seje nam bo podrobno obrazložil tov. Diacci, ki se udeleži sestanka kot zastopnik centrale. Tovariši, naj nihče ne zamudi tega važnega sestanka. Pripeljite s seboj še druge neorganizirane delavce. Slišali bomo, kakšne koristi imamo od organizacije, zatorej 26. III. takoj po prihodu dopoldanskega vlaka, to je ob pol 11, vsi k Beljaru!

Medvode

V nedeljo 26. marca se bo ob 8 zjutraj vršil **članski sestanek** naše skupine v prostorih tov. Knifica v Goričanah. Sestanek bo važen, zato vabimo vse člane, da se ga udeleže.

Gameljne

V nedeljo 26. marca se bo vršil **članski sestanek** naše strokovne skupine, in sicer ob 9 dopoldne v prostorih gostilne Maček v Sp. Gameljnah. Pride tudi zastopnik centrale. Vse tovarišice in tovariši vabljeni!

Skupinam JSZ!

Opozorite člane, da imamo v zalogi še nekaj Delavskih koledarčkov. Vsak zaveden delavec ga mora imeti. Skupine, ki nam še niso plačale koledarčkov, prosimo, da to takoj store, sicer jih bomo prihodnjič po imenih navedli. — Članske znake razprodajte in naročite še druge. Vsak dober člani nosi javno delavski znak. — Članarino nam obračunavajte bolj redno, kot zadnje mesece. Tega naj se zavedajo člani sami, da jo bodo redno oddajali zaupnikom. Vsi moramo izpolnjevati svoje dolžnosti do organizacije!

MALI OGLASI

DELAVCI! Najcenejše in najhitrejše prometno sredstvo je dobro kolo znamk »Dürkopp«, »Triumph«, »Austrodaimler«, »Vesta« in »Miffa«, ki jih dobite tudi na obroke samo pri Cirilu Kmetiču v Dobu 110 pri Domžalah.

VSAKI OSEBI IN DRUŽINI nudi stalni zaslužek »M a r a«, pletilnica in razpošiljalnica, Maribor, Orožnova 6, Celje, Slomškov trg 1.

OPEKARSKO DELAVSTVO naj se prepriča o moji solidni trgovini in zmernih cenah. Vsi se poslužujte tudi mlekarne. — Nova trgovina, Brdo.

KJE? Pri **B. RANGUSU,** zlatarju **V KRANJU,** dobro in poceni kupiš. Strokovna popravila. — Ceniki brezplačno.